

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۳/۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۴/۱۷

چکیده

زمینه و هدف: اولویت‌های ارزشی افراد متأثر از عوامل گوناگون متفاوت است که این موضوع بر رفتارها و کنش‌های اجتماعی افراد تأثیر می‌گذارد. یکی از نیازهای اولیه و مهم امنیت اجتماعی است که ضمن اینکه از سطوح نیازهای مادی متأثر است، بر سطوح دیگر نظام ارزشی هم اثر می‌گذارد. این مطالعه با استفاده از نظریه‌های سلسله‌مراتب نیازهای مازلو و نظریه تحول ارزشی (فرهنگی) اینگلهارت، درصد شناخت اولویت‌های ارزشی دانشجویان و ارتباط متقابل آنها با احساس امنیت اجتماعی است. **روش:** داده‌های پژوهش به شیوه پیمایش و با استفاده از پرسش‌نامه محقق‌ساخته گردآوری شده است. حجم نمونه شامل ۳۲۴ نفر از دانشجویان دانشگاه خلیج فارس بوشهر در سال ۱۳۹۴-۱۳۹۵ بوده است که به شیوه طبقه‌ای انتخاب شده بودند. **یافته‌ها و نتایج:** یافته‌ها نشان دادند که دانشجویان اولویت‌های ارزشی مادی‌گرایانه دارند و تفاوتی در اولویت‌های ارزشی مادی و فرامادی برحسب متغیرهای زمینه‌ای (سن، جنس، رشته تحصیلی، وضعیت تأهل، و پایگاه اقتصادی-اجتماعی) مشاهده نشد. احساس امنیت اجتماعی نیز با متغیر وابسته ارزش‌های مادی همبستگی معکوس و معنادار و با متغیر ارزش‌های فرامادی همبستگی مثبت و معنادار دارد.

واژه‌های کلیدی: احساس امنیت اجتماعی؛ اولویت‌های ارزشی؛ ارزش‌های مادی؛ ارزش‌های فرامادی؛ اینگلهارت؛ دانشجوی؛

بوشهر

مقدمه

تغییرات اجتماعی و فرهنگی ناشی از شهرنشینی، انقلاب‌های سیاسی و اجتماعی، رشد فناوری ارتباطات، جریان توسعه و نوسازی به همراه صنعتی شدن و مدرنیزاسیون در کشورهای در حال توسعه آثار و پیامدهای مختلف فرهنگی و اجتماعی دربرداشته است. از جمله این پیامدها تحولات اساسی است که به سبب تغییرات فرهنگی ایجاد شده در طی دهه‌های اخیر ایران، در ساختار نظام ارزشی جوانان رخ داده است. «وقوع این تحولات و تغییرات فرهنگی-اجتماعی ناشی از تغییر و جابه‌جایی در زمینه‌های جمعیتی و ساختاری در جامعه می‌باشد» (آزادارمکی، ۱۳۸۴: ۱)

ارزش‌ها به مثابه پدیده‌های اجتماعی یکی از مشخصه‌های مهم جوامع‌اند که ساختار فرهنگی را شکل می‌دهند. ارزش‌ها در ابعاد مختلف سیاسی، اجتماعی و... تأثیر کوتاه‌مدت و بلندمدت دارند و شناخت آنها نقش بسیار مهمی در شناسایی تحولات فرهنگی ایفا می‌کند. یکی از ویژگی‌های ارزش‌ها، خصوصیت سلسله‌مراتبی آنهاست؛ یعنی برخی ارزش‌ها بر ارزش‌های دیگر

رجحان دارند و سلسله ارزش‌ها بر پایه اهمیت نسبی آنها از دیدگاه شخص یا گروهی خاص ترتیب یافته است (یوسفی، ۱۳۸۳: ۱۰). منظور از نظام ارزشی عوامل و عناصری است که اکثر افراد جامعه برای آن اهمیت و اعتبار قائل‌اند و می‌تواند نیازهای مادی و معنوی آنان را برآورد. از دیدگاه برخی صاحب‌نظران، این نظام ارزشی به ارزش‌های اولیه یا مادی (مربوط به نیازهای زیستی افراد) و دیگری ارزش‌های ثانویه یا فرامادی (دربارنده ارزش‌های اجتماعی و اخلاقی) دسته‌بندی می‌شود؛ به گونه‌ای که نظام کلی ارزش‌ها از هردو نوع متأثر است (یوسفی، ۱۳۸۳: ۱۳). ارزش‌های فرامادی عبارت است از معیارهای مطلوب مربوط به امور و نیازهای غیرمادی؛ و ارزش‌های مادی عبارت است از امور و مسائل ایمنی و مادی در جامعه (طالبی و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۹۷). اولویت‌های ارزشی افراد نیز متفاوت است که این موضوع بر رفتارها و کنش‌های اجتماعی افراد تأثیر می‌گذارد. یکی از نیازهای اولیه و مهم امنیت اجتماعی است که هم از سطوح نیازهای مادی متأثر است و هم بر سطوح دیگر نظام ارزشی اثر می‌گذارد.

به نظر اینگلهارت، ارزش‌های فرامادی بازتاب وجود امنیت در طول شکل‌گیری شخصیت فرد هستند. براساس این فرض، در کشورهایی که ثبات اقتصادی، نیروهای دفاعی قوی، آهنگ سریع اقتصادی، نظم اجتماعی، سیاسی و اقتصادی به طور نسبی حاکم باشد، به تدریج افراد به مشارکت اجتماعی، آزادی بیان، زیباسازی شهرها و ایجاد جوامع انسانی و عقلانی گرایش پیدا می‌کنند (آزادارمکی، ۱۳۸۳: ۲). از دیدگاه مازلو نیز نیازهای اساسی انسان (از جمله نیاز به احساس امنیت اجتماعی) عاملی برای کنش انسانی هستند و برآورده شدن نیاز انگیزه فعالیت افراد است و اگر نیازها برآورده شود، افراد رضایتمندی ناشی از رفع نیازها را حس می‌کنند. یعنی مازلو بر اهمیت رفع این نیازها در نوع افکار، باورها، ارزش‌ها، رفتار و اعمال افراد انسانی تأکید می‌کند (خالقی فر، ۱۳۸۱: ۴۲).

دست‌یابی به احساس امنیت و شناسایی عوامل ایجاد آن همواره دغدغه بشر بوده است. بنابراین، تأمین امنیت صرفاً از طریق شناسایی رفتارهایی صورت می‌پذیرد که به افزایش یا کاهش امنیت در سطح جامعه منجر می‌شود. برخی از این رفتارها به ایجاد هراس و ناامنی در سطح جامعه منجر می‌شوند. برخی نظرسنجی‌ها (مانند نظرخواهی افکارسنجی دانشجویان ایران) حاکی از آن است که ۸۱ درصد از ایرانیان به گونه‌ای احساس ناامنی می‌کنند.

در نظرسنجی دیگری که نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (ناجا)، طی سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ در باب سنجش میزان امنیت اجتماعی مراکز استان‌های کشور صورت داد، میانگین احساس ناامنی کل مراکز استان‌های کشور در سال ۱۳۸۳ با ۷۹/۱۵ برابر بوده است. در سال ۱۳۸۴ میانگین ناامنی برابر با ۵۶/۹ محاسبه شده است (نبوی و دیگران، ۱۳۸۸: ۷۴).

افکارسنجی‌های دیگری میزان احساس امنیت را در سال‌های ۸۴ تا ۸۹ به ترتیب ۳۶/۸، ۳۸/۷، ۴۱/۶، ۴۸/۹ و ۴۹/۳ اعلام کرده‌اند که حاکی از بهبود احساس امنیت در این سال‌ها بوده است. همین گزارش می‌افزاید هم‌زمان با افزایش احساس امنیت میزان بروز جرم نیز کاهش یافته است. مطالعات نشان می‌دهند که در ایران امروز، دانشگاه‌های کشور به دلیل جریان‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و... دچار دگرگونی‌های جدی شده‌اند؛ به گونه‌ای که بخش درخور توجهی از دانشجویان ارزش‌های جدیدی برای خود برگزیده‌اند (خالقی فر، ۱۳۸۱؛ طالبی و همکاران، ۱۳۸۷). به نظر می‌رسد امروزه دغدغه دانشجویان مسائلی همچون احساس امنیت اجتماعی، بزهکاری، بیکاری، ازدواج، مهاجرت، وضعیت سخت اقتصادی، تورم، تحریم اقتصادی، بالارفتن قیمت سوخت، حذف یارانه‌ها و انواع مسائل عاطفی است و کمتر در باب موضوعاتی همچون مسائل سیاسی و ملی، حفاظت از محیط زیست، اقتصاد آزاد، مدارای اجتماعی، آزادی بیان، علایق زیبایی‌شناختی و خریدمندی، احساس تعلق به جمع و جامعه دل‌مشغولی دارند.

با عنایت به نظریه دگرگونی ارزشی اینگلهارت، وضعیت اقتصادی و اجتماعی ایران در قبل و بعد از انقلاب، به‌ویژه وضعیت رشد و توسعه اقتصادی و انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ و بروز جنگ تحمیلی، پیش‌بینی می‌شود وضعیت تحولات فرهنگی دچار تغییرات اساسی شده است (آزادارمکی، ۱۳۸۳: ۳).

به‌لحاظ تجربی، به‌درستی، تصور می‌شود که کشور ایران به دلیل داشتن هرم سنی منحصربه‌فردی، که در آن جوانان بالاترین نسبت را در بین گروه‌های سنی دیگر به خود اختصاص داده‌اند، ثبات و تغییر ساختارهای شخصیتی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، و مذهبی آینده خود را منوط به ساختار نظام اولویتی ارزشی همین جوانان می‌داند (بقایای سرابی، ۱۳۸۹: ۱۱۰).

در زمینه نظام ارزشی و احساس امنیت اجتماعی تحقیقات فراوانی انجام شده است، اما درباب تأثیر متقابل احساس امنیت اجتماعی و نظام ارزشی دانشجویان مطالعه و تحقیق مدون و جامعی صورت نگرفته است. بنابراین، هدف پژوهش حاضر سنجش میزان احساس امنیت اجتماعی و نظام ارزشی در بین دانشجویان دانشگاه خلیج فارس بوشهر، و نیز بررسی رابطه متقابل بین احساس امنیت اجتماعی و نظام ارزشی است. رابطه این دوتا متغیرهای دموگرافیکی نیز سنجیده شده است.

بررسی پیشینه تحقیق

نوشته‌های پژوهشی موجود حاکی از آن است که مطالعه شکل و محتوای ثبات یا تغییر اولویت نظام ارزشی نسل‌ها در کانون پژوهش‌های محافل علمی-پژوهشی کشور ایران و کشورهای دیگر قرار گرفته است. هدف این پژوهش‌ها، در وهله اول، کمک به انباشت دانش سازمان یافته در حوزه نظم و تغییر فرهنگی در جوامع معاصر و، در وهله دوم، پشتوانه سازی تجربی برای برنامه ریزی فرهنگی یعنی مداخله هدفمند، آگاهانه و سنجیده در حوزه فرهنگ در سطح کلان کشورهاست. در اینجا به پژوهش‌هایی که به بررسی نظام ارزشی در بین جوانان پرداخته‌اند، در سطح ایران و کشورهای دیگر، اشاره می‌کنیم.

حاجیلری (۱۳۷۷) با استفاده از روش «تحلیل محتوا»ی مطبوعات بعد از انقلاب ۱۳۵۷ در سال‌های ۱۳۶۰ و ۱۳۷۵ به‌صراحت اعلام می‌کند که تبلیغ ارزش‌های فرامادی در مطبوعات سال ۱۳۶۰ بیش از ۱۳۷۵ و تبلیغ ارزش‌های مادی در مطبوعات سال ۱۳۷۵ بیش از ۱۳۶۰ بوده است. روند تغییر ارزش‌ها از فرامادی به مادی.

تیموری (۱۳۷۹) با استفاده از روش «پیمایش» به بررسی تفاوت‌ها و شباهت‌های نظام ارزش‌های نوجوانان همت‌گمارد. او از وقوع «بحران ارزشی» به معنای «به‌هم‌خوردن تعادل در اولویت‌بخشی به چهار مقوله قدرت، ثروت، منزلت و فرهنگ در بین نوجوانان» خبر داد. این عدم تعادل به ترجیح‌دادن ارزش‌های اقتصادی بر ارزش‌های سیاسی و به‌ویژه فرهنگی مربوط است. به‌علاوه، آزادارمکی و مسقطیان (۱۳۸۰) در تحقیقی به آزمون تجربی نظریه دگرگونی ارزشی اینگلهارت در استان مازندران پرداختند. این تحقیق که با حجم نمونه ۳۸۴ نفر با شیوه مصاحبه حضوری صورت گرفت، درصدد پاسخگویی به این پرسش بود که آیا در جامعه تحت مطالعه تغییراتی در ارزش‌های خانوادگی، جنسیتی، سیاسی، اقتصادی، دینی و اخلاقی صورت گرفته است؟ تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داده‌اند که در استان مازندران با توجه به پیش‌زمینه‌های فرهنگی در بین گروه‌های سنی مختلف تغییر مشاهد نمی‌شود فقط متغیر تحصیلات به‌مثابه امنیت‌سازنده در دگرگونی ارزش‌ها تا حدودی تأثیرگذار است. خالقی فر (۱۳۸۱) در بررسی ارزش‌های مادی و فرامادی جوانان تحصیل‌کرده ایرانی و عوامل مؤثر بر آن در میان دانشجویان دانشگاه‌های تهران، به این نتیجه دست یافت که میزان اعتماد بین‌فردی، احساس رضایت اجتماعی، اعتماد به مسئولان و نهادهای سلسله‌مراتبی و مذهبی، میزان امنیت وجودی، میزان امنیت اجتماعی و میزان وابستگی مذهبی در میان پاسخگویان بسیار پایین است. پاسخگویان به ارزش‌های بقا و ارزش‌های سنتی اولویت دادند و ارزش‌های مادی‌گرایانه و قوم

مرکز داشتند. مهم ترین فرضیه این تحقیق، یعنی رابطه امنیت اجتماعی و ارزش های مادی و فرامادی، نشان دهنده این بود که با کاهش میزان امنیت اجتماعی، ارزش های افراد از فرامادی گرایی به مادی گرایی سوق می یابد.

آزادارمکی و خادمی (۱۳۸۲) در بررسی «ترجیحات ارزشی دانش آموزان تهرانی» و با استفاده از نظریه تحول ارزشی اینگلههارت دریافتند که پدر و مادر دانش آموزان بیشترین نقش را در شکل دادن به ارزش های دانش آموزان دارند. این نتایج نوعی تأیید فرضیه اجتماعی شدن است که می گوید کودک بیشترین نگرش هایش را در دوران کودکی به دست می آورد. نتایج این تحقیق فرضیه کم یابی را تأیید نکرده است. ترابی و گودرزی (۱۳۸۳) نیز در بررسی ارزش ها و امنیت اجتماعی معتقدند که تحولات شتابان جوامع بشری در دهه های پایانی قرن بیستم زمینه ساز پیدایش گفتمان و رویکردی نو در قبال پدیده «امنیت» شد و نگرش ها و انگاره های سنتی به امنیت، که آن را پدیده ای منفک و مجرد از متغیرها و مؤلفه های اجتماعی قلمداد می کرد، در معرض زوال است. در گفتمان جدید امنیت اجتماعی، که قبلاً به مفهوم تأمین اجتماعی تلقی می شد، به مفهوم جدید امنیت اجتماعی شده یا امنیت جامعگی در مرکز توجه قرار گرفت. در این گفتمان جدید به ارزش ها و نظام ارزشی جوامع، که سلول های بنیادین منظومه هویتی جامعه اند و هسته مرکزی امنیت اجتماعی را پدید می آورند، توجه جدی شده است. از نظر آنان تحول و تغییر در ارزش ها زمینه ساز پیدایش بحران هویت و تغییر در هویت زمینه ساز آسیب پذیری امنیت اجتماعی می شود؛ امنیتی که هستی و کیان اجتماع را به مخاطره می اندازد.

دریاپور (۱۳۸۲) در تحقیق خود با عنوان «ساختار ارزشی و مناسبات نسلی» دریافت که ساختار ارزشی جوانان و بزرگسالان، از میان ده نوع ارزش، در ارزش های مرتبط با امنیت طلبی، سنت گرایی، جهان گرایی و برانگیختگی، تفاوت معناداری دارد. آزاد مرزآبادی (۱۳۸۷) نیز با استفاده از روش پیمایش به بررسی رابطه نظام ارزشی خانواده با ارزش های نوجوانان پرداخت. نتایج این تحقیق نشان دهنده اهمیت ارزش ها در رفع نیازهای اساسی نوجوانان بود که مطالعات دیگر نیز آن را تأیید کرده اند. بقایی سرابی (۱۳۸۹) در پژوهشی با عنوان «تحلیل شبکه ای ساختار نظام اولیوی ارزش های جوانان شهر تهران» به این نتیجه دست یافت که رابطه اولیوی بین ارزش های متقاطع نشان دهنده وجود ساختار «نیمه مرتب» و غلبه نوع «سنتی» در نظام اولیوی ارزشی بیشتر (۷۵ درصد) جوانان تهرانی است. حقیقتیان (۱۳۹۲) در «مطالعه احساس امنیت زنان شهر اصفهان و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن» دریافت که به استثنای متغیر مصرف رسانه ای، میانگین نمره پاسخگویان در دیگر متغیرهای مستقل، یعنی اعتماد عام، اعتماد نهادی، دیدگاه به پلیس، بزه دیدگی، و فضای بی دفاع شهری، کمتر از میانگین نظری است. میانگین نمره احساس امنیت پاسخگویان ۱۶ (میانگین نظری ۲۴) بود. رسولی و صالحی (۱۳۹۰) در «بررسی عوامل مؤثر بر امنیت اجتماعی جوانان» به این نتیجه رسیدند که بیکاری، افزایش سن ازدواج در بین جوانان، مهاجرت و شهرنشینی، حجاب اسلامی، اعتماد عمومی، مشارکت اجتماعی و نظم و امنیت اجتماعی عوامل مؤثر بر امنیت اجتماعی جوانان محسوب می شوند که در این بین نقش بیکاری و حجاب اسلامی بیشتر از عوامل دیگر است. ازسویی، حسینی (۱۳۹۰) در بررسی نقش اینترنت در تغییر ارزش های دینی به این نتیجه دست یافت که نمی توان تأثیر و نقش اینترنت را در شکل گیری گونه های شخصیتی و هویت های جدید به ویژه در میان قشر تحصیل کرده جوان انکار کرد. متغیرهایی مثل نوع استفاده کاربران از اینترنت، انگیزه و هدف، مشارکت و فعال بودن کاربران در استفاده از اینترنت نیز در تغییر نگرش کاربران و در نتیجه تغییر ارزش های دینی آنها مؤثر است.

اینگلههارت (۱۹۸۰) با استفاده از شواهدی که «هرز» مطرح کرده است، تغییر اولویت های ارزشی نسل های متأخر را به ارزش های پست مدرن متمایل می داند.

ریکمن و هاستون (۲۰۰۳) در بررسی «اولویت های ارزشی در بین دانشجویان زن و مرد دانشگاه های امریکا و انگلیس»، از آنجاکه معتقدند اولویت های ارزشی با ملیت (امریکایی در مقابل انگلیسی) و جنسیت مرتبط است، در مطالعه ای بالغ بر ۲۰۷ دانشجویان از دو کشور امریکا و انگلیس را تحلیل کردند. مشارکت کنندگان سپس به طور ناشناس به پیمایش ارزش های شوارتز (۱۹۹۲، ۱۹۹۴)

مشمول بر ارزش‌های فردی و جمعی پاسخ دادند. دانشجویان امریکایی در مقایسه با دانشجویان بریتانیایی اهمیت بیشتری برای ارزش فردی موفقیت، لذت‌گرایی، خودمحوری و تشویق قائل بودند. دانشجویان هردو کشور (برابری) به ارزش قدرت اهمیت مساوی اختصاص دادند. در مقایسه با مردان، زنان هردو کشور اولویت بیشتری برای ارزش‌های جمعی خیرخواهانه، عام‌نگر، ایمنی (امنیت)، و فرمانبرداری از دیگران قائل بودند. اگرچه زنان و مردان درباره ارزش‌های فردی اختلافی ندارند، زنان در مقایسه با مردان اهمیت بیشتری به موفقیت و کامیابی دادند. نتایج ارزش‌های فردی عمدتاً در زمینه (چارچوب) تغییرات اصلی در شغل و فرصت‌های شغلی که جامعه در طی سی سال گذشته به زنان اعطا کرده است، قابل بحث است.

لیزا مری و کلائوس هالکاما (۲۰۰۱) در «بررسی اولویت‌های ارزشی و هم‌دردی عاطفی دانشجویان دانشگاه هلسینکی فنلاند» به مقایسه تیپولوژی ارزش‌های شوارتز و تیپولوژی اسپرنگر آلپورت ورنون نشان دادند که دانشجویان رشته بازرگانی اولویت بیشتری به قدرت و ارزش‌های موفقیت می‌دهند. در مقابل، دانشجویان علوم اجتماعی به ارزش‌های عام‌نگر (کلی) و دانشجویان فنی به ارزش‌های ایمنی (احساس امنیت) اهمیت می‌دهند. فرض این تحقیق بر این بوده که دانشجویان علوم اجتماعی نمره بالاتری در هم‌دردی به دست آورند در مقایسه با دانشجویان رشته بازرگانی که از نمره هم‌دردی بیشتری نسبت به دانشجویان فنی برخوردار بوده‌اند. انتظار می‌رود که ارزش‌های عام‌نگر (کلی) و ارزش‌های عاطفی به صورت شدید با هم‌دردی بالا مرتبط هستند و این ارتباط بر اساس نظریه نقش اجتماعی مبتنی بر تفاوت جنسیتی است. این پیش‌بینی‌ها بر اساس داده‌های جمع‌آوری شده از ۱۳۸ نفر از دانشجویان رشته‌های بازرگانی، علوم اجتماعی، و فنی با استفاده از پیمایش ارزش‌های شوارتز، و سنجش هم‌دردی مهربانان-اپستین حمایت شده است.

پژوهش‌هایی که از آنها یاد کردیم هریک قرائت‌های کمابیش متفاوتی همچون عدم تعادل ارزشی، شکاف ارزشی، تغییرات ارزشی، و عدم انسجام ارزشی را در سنجش نظام ارزشی جوانان و نسل‌ها مطرح کرده‌اند و با وجود کندوکاو نویسندگان پژوهش حاضر، تحقیقی که به صورت جامع و مدون به ارتباط متقابل نظام ارزش‌ها و احساس امنیت اجتماعی پرداخته باشد مشاهده نشد.

گسترده‌ترین پژوهشی که درباره نگرش‌ها، ارزش‌ها و اعتقادات مردم سرتاسر جهان صورت گرفته است، پیمایش ارزش‌های جهانی است. این پژوهش‌ها طی پنج موج از سال ۱۹۸۱ انجام شده است. شواهد برگرفته از پیمایش‌های ارزش‌های جهانی هم‌تغییر فرهنگی گسترده و هم‌استمرار ارزش‌های سنتی خاص را نشان می‌دهند. توسعه اقتصادی نه‌تنها میراث فرهنگی جامعه را از بین نمی‌برد، بلکه در مسیری موازی با خطوطی حرکت می‌کند که میراث فرهنگی ترسیم می‌کند. به نظر اینگلهارت، در این موضوع که نیروهای نوسازی نوعی فرهنگ یک‌دست جهانی پدید می‌آورد تردید وجود دارد. همچنین نتایج این پژوهش‌ها نشان می‌دهد، برخلاف برخی اعتقادات رایج مبنی بر از بین رفتن تدریجی دین، اعتقادات دینی پابرجا می‌ماند و علایق معنوی در معنای گسترده در جوامع صنعتی پیشرفته توسعه می‌یابد (میرفردی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۵۰).

چارچوب نظری

نظریه دگرگونی ارزشی اینگلهارت

در نظریه اینگلهارت آن دسته از ارزش‌ها که حول نیازهای زیست‌شناختی و امنیتی است ارزش‌های مادی و آن دسته از ارزش‌ها که پیرامون نیازهای اجتماعی و خودشکوفایی است ارزش‌های فرامادی نامیده می‌شود (اینگلهارت، ۱۹۹۷). او ضمن تقسیم ارزش‌ها به دو دسته مادی و فرامادی معتقد است که نظریه مادی-فرامادی بر دو فرض اساسی استوار است:

فرضیه کم‌یابی که در آن اولویت فرد، بازتاب محیط اجتماعی-اقتصادی اش است، به نحوی که شخص بیشترین ارزش ذهنی را به آن چیزهایی می‌دهد که عرضه آنها نسبتاً کم است.

فرضیه اجتماعی شدن که در آن ارزش‌های اصلی شخص تا حد زیادی بازتاب اوضاع حاکم در سال‌های قبل از بلوغ فکری اوست.

این دو فرضیه با هم، مجموعه به هم پیوسته ای از پیش بینی های مربوط به دگرگونی ارزش ها را پدید می آورند: اول، درحالی- که فرضیه کم یابی بر این دلالت دارد که رونق و شکوفایی اقتصادی به گسترش ارزش های فرامادی می انجامد، فرضیه اجتماعی شدن مبین این است که نه ارزش های فردی و نه ارزش های جامعه یک شبه تغییر نمی کند. برعکس، دگرگونی اساسی ارزش ها به تدریج و بیشتر به طرز نامرئی روی می دهد (یوسفی، ۱۳۸۳: ۴۳).

در نظریه دگرگونی ارزشی اینگلهارت، مفهوم کانونی مدرنیزاسیون این است که صنعتی شدن مجموعه ای از نتایج اجتماعی و فرهنگی به همراه دارد که افزایش سطح تحصیلات و تغییر نقش های جنسی را به دنبال می آورد. از نظر او، صنعتی شدن پیامدهای مختلفی از جمله در حوزه فرهنگ دارد. تغییر جامعه ماقبل صنعتی سبب تغییراتی در تجربه افراد و دیدگاه آنان شده است. پیدایش جامعه فراصنعتی محرک پیدایش و گسترش دیدگاه های جهانی بوده است. افزایش تحصیلات رسمی افراد و تجربه های شغلی آنها به افراد کمک می کند استعدادهایشان را جهت تصمیم گیری مستقل افزایش دهند. بنابراین، پیدایش جامعه فراصنعتی به افزایش و تأکید بر خود ابزاری منجر می شود (درمقابل تأکید بر ارزش های سنتی) (اینگلهارت، ۲۰۰۰، به نقل از یوسفی، ۱۳۸۳: ۴۵).

اینگلهارت و همکارانش در نظریه دگرگونی ارزشی به جابه جایی اولویت های مادی با اولویت های فرامادی اشاره می کنند که فرایند جهانی بالقوه ای است. این جابه جایی در هر کشوری که از ناامنی اقتصادی و جانی به سوی امنیت نسبی حرکت می کند باید روی دهد. این امر به روشنی نشان دهنده رابطه میان توسعه اقتصادی و دگرگونی ارزشی است (آزادارمکی، ۱۳۸۳: ۳). او تغییر ارزش در جوامع غربی را پیامد غیرارادی کامیابی اجتماعی- اقتصادی افزایش یافته می داند و معتقد است که کامیابی اقتصادی افزایش یافته به برآورده شدن بهتر نیازهای بنیادی در طول فرایند شکل گیری شخصیت افراد می انجامد (سال های آخر نوجوانی) که باعث می شود ارزش های ماتریالیستی کمتری به نسل بعد انتقال یابد. براین مبنا اینگلهارت به تأثیر قشریندی اجتماعی توجه می کند: به نظر می رسد خانواده های ثروتمند جوانان ماتریالیست کمتری را نسبت به خانواده های فقیر پرورش می دهند (یوسفی، ۱۳۸۳: ۴۵).

اینگلهارت با بررسی رابطه امنیت اقتصادی و جانی و افول هنجارهای مذهبی، یکی از عوامل مؤثر بر کاهش ارزش های سنتی در جوامع پیشرفته صنعتی را افزایش احساس امنیت اجتماعی می داند که ضرورت هنجارهای مطلق را کمرنگ می کند. افراد تحت فشارهای روانی به مقررات پیش بینی پذیر و خشک نیاز دارند. آنها نیاز دارند که از آنچه روی می دهد اطمینان حاصل کنند؛ زیرا در خطرند و فاصله شان تا خطا کم است. این موضوع مشابه امنیت وجودی است که گیدنز مطرح کرده است (خالقی فر، ۱۳۸۱: ۱۰۱). از نظر اینگلهارت، افزایش امنیت اجتماعی سبب نوعی تغییر ارزش به سمت ارزش های سکولار، تحمل بیشتر، فزونی مدارای اجتماعی، اعتماد، آسایش ذهنی، و دید فرامادی می شود. درحالی که اضمحلال اقتصادی و اجتماعی، جامعه را در جهت مخالف سوق می دهد. از لحاظ نظری افزایش سطح امنیت اجتماعی عامل اصلی تغییر ارزش های بین نسلی است؛ چراکه نسل ها از حافظه ای جمعی برخوردارند که در سال های اولیه زندگی آنان شکل می گیرد. بنابراین، انتظار تفاوت در نظام ارزشی جوانان، درجایی که شاهد رشد احساس امنیت اجتماعی باشیم، وجود دارد (اینگلهارت، ۲۰۰۰، نقل از یوسفی، ۱۳۸۳: ۴۶).

نظریه سلسله مراتب نیازهای مازلو

مازلو معتقد است انسان هانیازهای بنیادینی دارند که در سلسله مراتبی از نیازها قرار می گیرند، شامل نیازهای جسمانی، امنیت، عشق، عزت نفس، و نیاز به خودشکوفایی. مازلو نیازهای سطح بالا را به صورت عزت و احترام و خودشکوفایی، و نیازهای سطح پایین را به شکل نیازهای اجتماعی و ایمنی و فیزیولوژیک تعیین می کند. براین اساس، طبقه بندی مازلو حاکی از تفوق قائل شدن برای گونه ای از نیازهاست؛ بدین معنی که پاره ای از نیازها مهم تر از بقیه اند و نخست باید آنها ارضا شوند تا نیازهای بعدی

مبنای انگیزش قرار بگیرند؛ بنابراین، نیازهای فیزیولوژیک باید پیش از فعال شدن نیاز ایمنی ارضا شوند و به همین ترتیب نیاز ایمنی پیش از آنکه نیازهای اجتماعی مطرح شوند باید تأمین شوند (فیصل حسن و همکاران، ۲۰۱۱: ۳۷۶).

از دیدگاه مازلو نیازهای اساسی انسان‌عاملی برای کنش انسانی هستند و برآورده شدن نیاز انگیزه فعالیت افراد است. اگر نیاز افراد برآورده شود، آنها رضایتمندی ناشی از رفع نیازها را تجربه می‌کنند؛ یعنی مازلو بر اهمیت این نیازها در افکار، باورها، رفتار و اعمال، و نظام ارزشی افراد انسانی تأکید می‌کند (خالقی فر، ۱۳۸۱: ۴۲؛ شولتس، ۱۳۶۲: ۱۱۹ به نقل از یوسفی، ۱۳۸۳: ۱۲۶).

فرضیه‌های تحقیق

بین احساس امنیت اجتماعی و ارزش های مادی دانشجویان رابطه وجود دارد.

بین احساس امنیت اجتماعی و ارزش های فرامادی دانشجویان رابطه وجود دارد.

بین احساس امنیت اجتماعی و متغیرهای دموگرافیکی سن، جنسیت، رشته تحصیلی، وضعیت تأهل، و پایگاه اقتصادی-اجتماعی دانشجویان رابطه وجود دارد.

بین نظام ارزشی (مادی و فرامادی) و متغیرهای دموگرافیکی سن، جنسیت، رشته تحصیلی، وضعیت تأهل، و پایگاه اقتصادی-اجتماعی دانشجویان رابطه وجود دارد.

روش شناسی تحقیق

روش این تحقیق پیمایشی و ابزارگردآوری داده‌ها پرسش‌نامه محقق ساخته است. ابتدا پرسش‌نامه تحت پیش‌آزمون قرار گرفت و با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ پایایی پرسش‌هایی که در قالب طیف لیکرت سنجیده شده بودند محاسبه شد. پس از انجام اصلاحات لازم با استفاده از نظر استادان و متخصصان علوم اجتماعی، مجدداً داده‌ها از طریق پرسش‌نامه نهایی جمع‌آوری شد (اعتبار صوری) و آلفای کرونباخ برای آنها به دست آمد که در مجموع پایایی محاسبه شده برای هر کدام از پرسش‌ها بیشتر از ۰/۷۰ بوده است (جدول ۱). پردازش و تجزیه و تحلیل آماری اطلاعات با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی (مشمول بر آزمون‌های همبستگی پیرسون، آزمون تفاوت میانگین‌ها برای گروه‌های مستقل، آزمون فیشر و رگرسیون چندمتغیره) به کمک نرم‌افزار اس. پی. اس. اس انجام شد.

جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری این تحقیق را کلیه دانشجویان دانشگاه خلیج فارس بوشهر در زمان مطالعه (سال تحصیلی ۹۵-۹۴) تشکیل دادند که تعداد کل آنها برابر با ۱۰۴۲۶ (۴۴۰۰ نفر مرد و ۶۰۲۶ نفر زن) بوده است. پس از به دست آوردن واریانس صفت تحت مطالعه، از تعداد کل جامعه آماری ۳۲۴ نفر با فرمول نمونه‌گیری کوکران با سطح اطمینان ۹۵ درصد و دقت احتمالی ۰/۰۵، به عنوان نمونه در نظر گرفته شدند و ۳۰ نفر نیز به منزله پیش‌آزمون برای تعیین پایایی پرسش‌نامه، قبل از اجرای تحقیق به صورت تصادفی بررسی شدند. روش نمونه‌گیری در این تحقیق نیز نمونه‌گیری طبقه‌ای بوده است. واحد تحلیل و نیز واحد مشاهده فرد است.

تعریف مفاهیم

(تعریف نظری و عملیاتی)

نظام (اولویت) ارزشی: منظور از نظام ارزشی عوامل و عناصری است که اکثر افراد جامعه برای آنها اهمیت و اعتبار قائل‌اند و می‌توانند نیازهای مادی و معنوی افراد جامعه را برآورند. از دیدگاه برخی صاحب‌نظران، این نظام ارزشی به ارزش‌های اولیه یا

مادی (مربوط به نیازهای زیستی افراد) و دیگری ارزش های ثانویه یا فرامادی (دربردارنده ارزش های اجتماعی و اخلاقی) دسته بندی می شوند؛ به گونه ای که نظام کلی ارزش ها از هردو نوع متأثر است (یوسفی، ۱۳۸۳: ۱۳).

براین مبنای، در پژوهش حاضر نظام ارزشی جوانان با سنجش ۱۷ گویه ای در دو بعد مادی و فرامادی سنجیده شده است که نمره هریک بین ۱ تا ۵ در نوسان است. نمره های کل ارزش های مادی و ارزش های فرامادی در بازه صفر تا ۱۰۰ به منظور مقایسه بهتر شاخص ها استاندارد شده است.

ارزش مادی: عبارت است از اهمیت قائل شدن برای مسائل ایمنی و مادی در جامعه (طالبی و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۹۷). در پژوهش حاضر، مؤلفه های ارزش های مادیبا ۹ گویه و روی طیف پنج درجه ای لیکرت (از خیلی زیاد تا خیلی کم) سنجیده شده است. در نهایت، پس از جمع بندی نمره های گویه ۷ها، به نمره فاصله ای ارزش های مادی دست یافتیم.

ارزش فرامادی: عبارت است از مطلوب بودن و زیاد بودن تقاضا برای معیارهای مربوط به نیازهای غیرمادی (طالبی و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۹۷).

در پژوهش حاضر، مؤلفه های ارزش های فرامادی با ۸ گویه و روی طیف پنج درجه ای لیکرت (از خیلی زیاد تا خیلی کم) سنجیده شده است. در نهایت، پس از جمع بندی نمرات گویه ها، به نمره فاصله ای ارزش های فرامادی دست یافتیم.

احساس امنیت اجتماعی: عبارت است از نوعی ذهنیت و جهت گیری روانی مثبت (رضایت بخش، قانع کننده و آرام بخش) جوانان در مواجهه با رویدادها و وقایع ضدامنیتی (تهدیدها) در وضعیت فعلی و آتی، در حوزه های امنیت اجتماعی، ثبات سیاسی، انسجام هویتی، یک پارچگی و امنیت سرزمین (نوروزی و فولادی، ۱۳۸۸: ۱۳۰). در پژوهش حاضر، مؤلفه های احساس امنیت اجتماعی، با ۳ گویه و روی طیف پنج درجه ای لیکرت (از خیلی زیاد تا خیلی کم) سنجیده شده است. در نهایت، پس از جمع بندی نمرات گویه ها به نمره فاصله ای ارزش های مادی دست یافتیم و نمره کل آن روی مقیاس صفر تا ۱۰۰ استاندارد شد.

جدول ۱. مفاهیم و گویه های به کاررفته و تعاریف عملیاتی جهت سنجش آنها

مفهوم	ابعاد	تعریف عملیاتی (سؤالات یا گویه ها)	آلفای کرونباخ
نظام ارزشی	ارزش مادی	<p>۱- استقرار نظم در جامعه؛ ۲- مبارزه با جرم و جنایت در جامعه؛ ۳- مبارزه با افزایش قیمت ها (اقتصاد باثبات)؛ ۴- در حال حاضر مهم ترین دغدغه هر انسانی پول درآوردن است؛ ۵- چقدر برای ساختن آینده خوب حاضرید از آسایش فعلی صرف نظر کنید؛ ۶- چقدر معتقدید که برای داشتن شغل خوب باید پارتی خوبی داشت؛ ۷- چقدر معتقدید در حال حاضر داشتن ثروت و شغل خوب مهم تر از تحصیلات است؛ ۸- چقدر معتقدید که حتی اگر پول و سرمایه کافی هم داشته باشید باید کار و تلاش کرد؛ ۹- تا کار و شغل و ماشین نداشته باشیم، نباید ازدواج کنیم.</p>	۰/۷۲

	<p>۱- مشارکت سیاسی در دانشگاه مهم‌تر از کسب نمرات عالی است؛ ۲- فضای باز سیاسی در دانشگاه لازم است؛ ۳- آزادی بیان منجر به هرج و مرج در کشور می‌شود؛ ۴- هر ساله باید بودجه خوبی به فعالیت‌های هنری در دانشگاه اختصاص داده شود؛ ۵- اندیشه‌ای پویاست که از قدرت سیاسی دور باشد؛ ۶- لازمهٔ ۰/۷۴ مدیریت خوب در دانشگاه داشتن تخصص بالاست؛ ۷- جامعه زمانی خوب اداره می‌شود که مردم مرتباً عملکرد مسئولان را کنترل کنند؛ ۸- مشارکت مردم در تصمیم‌گیری سیاسی از اهمیت زیادی برخوردار است.</p>	<p>ارزش فرامادی</p>	
	<p>۱- چقدر احساس می‌کنید در سال آینده وضعیت اقتصادی‌تان بدتر می‌شود؛ ۲- به غیر از خانواده‌ام به کسی اعتماد ندارم؛ ۳- ۰/۷۹ در انجام معاملات باید ضمانت‌های لازم را دریافت کرد.</p>	<p>احساس اجتماعی امنیت</p>	

یافته های تحقیق

یافته های توصیفی

۵۹/۲ درصد پاسخگویان را زنان و ۴۰/۸ درصد را مردان تشکیل می‌دهند. دامنهٔ سنی پاسخگویان بین ۱۸ تا ۳۷ سال و میانگین سنی آنها ۲۱/۴۶ سال است. ۹/۸ درصد افراد مزبور مجرد و مابقی (۹۰/۲ درصد) متأهل بودند. ۲۴/۹ درصد از دانشجویان در رشتهٔ ادبیات، ۱۲/۳ درصد در رشته‌های اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی، ۲۲/۲ درصد در رشته‌های علوم پایه، ۶/۳ درصد در رشتهٔ کشاورزی و منابع طبیعی، ۲۹/۷ درصد در رشته‌های فنی و مهندسی، و ۳/۵ درصد در رشته‌های هنر و معماری تحصیل می‌کنند. تحصیلات ۸۱/۶ درصد پاسخگویان کارشناسی، ۱۶/۴ درصد کارشناسی ارشد و ۱/۸ درصد در مقطع دکتری بوده است. ۸۷/۴ درصد از پاسخگویان فارس، ۱/۸ درصد کرد، ۵/۵ درصد لر، و ۳/۸ درصد ترک بودند.

جدول ۲. میانگین احساس امنیت اجتماعی و نظام ارزشی دانشجویان

متغیرها	حداقل	حداکثر	میانگین
احساس امنیت اجتماعی	۰	۱۰۰	۳۱/۸۱
ارزش‌های مادی	۰	۱۰۰	۳۷/۴۸
ارزش‌های فرامادی	۰	۱۰۰	۳۵/۸۰

همان‌گونه که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، میانگین میزان احساس امنیت اجتماعی ۸/۰۸۹ و میانگین ارزش‌های مادی ۳۷/۴۸ و نیز میانگین میزان ارزش‌های فرامادی ۳۵/۸۰ است. بنابراین، همهٔ میزان‌ها از حد متوسط پایین‌تر است. با این توضیح که میانگین بالاتر ارزش‌های مادی نسبت به میانگین میزان ارزش‌های فرامادینشان می‌دهد که ارزش‌های مادی در اولویت ارزشی دانشجویان قرار دارد. این تفاوت از لحاظ آماری در سطح اطمینان ۹۵ درصد و خطای ۵ درصد معنادار است (جدول ۳).

میزان پایین میانگین احساس امنیت در جدول ۲ مبین آن است که دانشجویان امنیت کمی در جامعه احساس می کنند. به عبارتی، میانگین میزان احساس امنیت در بین دانشجویان کمتر از حد متوسط معیار (۹) است. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای در جدول ۴ مبین این مطلب است.

جدول ۳. مقایسه زوجی میانگین ارزش‌های مادی و فرامادی دانشجویان

ارزش‌ها	میانگین	تعداد	انحراف معیار	t	Df	Sig
مادی	۳۷/۴۸	۳۲۴	۵/۵۹	۲/۸۴۷	۳۲۳	۰/۰۰۵
فرامادی	۳۵/۸۰	۳۲۴	۵/۶۰			

جدول ۴. خروجی آزمون تی تک نمونه‌ای برای بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی دانشجویان

متغیر	میانگین	میانگین معیار	t	Df	Sig
احساس امنیت	۸/۰۸۹	۹	۷/۹۲۸	۳۲۳	۰/۰۰۰

همان‌طور در بخش تعریف مفاهیم بیان شد، برای سنجش امنیت اجتماعی از ۳ سؤال (معرف) استفاده کردیم. با توجه به اینکه گویه‌ها پنج‌گزینه‌ای بودند و از یک تا پنج ارزش گذاری شده بودند، کمترین امتیاز پاسخگو از مجموع گویه‌ها ۳ و حداکثر ۱۵ خواهد شد. بنابراین عدد ۹ به‌عنوان حد وسط (میانگین) دامنه مزبور انتخاب و میانگین میزان امنیت اجتماعی نمونه تحت مطالعه، با عدد ۹ به‌عنوان میانگین نظری (مفروض) مقایسه شده است. اختلاف معنی دار از ۹ به بالا یا پایین، نشان دهنده احساس امنیت بالا یا پایین پاسخگویان در مقایسه با میانگین مفروض است. با این توضیح، خروجی آزمون تی تک نمونه‌ای در جدول ۴ حاکی از تفاوت آماری معنادار بین دو میانگین واقعی و مفروض (حد وسط) است (۰/۰۰۵=معناداری). مقدار میانگین واقعی (۸/۰۸۹) از مقدار میانگین مفروض (۹) کوچک‌تر است. بنابراین، میانگین احساس امنیت اجتماعی دانشجویان کمتر از حد متوسط مقیاس است.

جدول ۵. توزیع پاسخگویان در گویه‌های مربوط به سنجش احساس امنیت اجتماعی

سؤالات	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میانگین
به غیر از خانواده‌ام به فراوانی کسی اعتماد ندارم	۵۱	۶۹	۶۷	۹۷	۴۰	۳/۰۲
	۱۵/۷	۲۱/۳	۲۰/۷	۲۹/۹	۱۲/۳	
چقدر احساس می‌کنید فراوانی در سال آینده وضعیت اقتصادی‌تان بدتر می‌شود	۴۲	۳۹	۱۴۲	۵۲	۴۹	۳/۰۸
	۱۳	۱۲	۴۳/۸	۱۶	۱۵/۱	
چقدر فکر می‌کنید در فراوانی انجام معاملات باید ضمانت‌های لازم (قولنامه، چک، و سفته) دریافت کرد	۱۲۲	۱۰۵	۷۳	۱۷	۷	۲/۰۲
	۳۷/۷	۳۲/۴	۲۲/۵	۵/۲	۲/۲	

بر اساس اطلاعات جدول ۵، کمی بیش از یک پنجم نمونه مورد مطالعه (۲۱/۳ درصد) به طور زیاد به غیر از خانواده شان به کسی اعتماد ندارند. کمی بیش از یک پنجم (۲۰/۷ درصد) اعلام کرده اند که به طور متوسط به غیر از خانواده شان به کسی اعتماد ندارند. حدود ۳۰ درصد به میزان کم به غیر از خانواده شان به دیگری اعتماد می کنند. بعلاوه، بیشتر پاسخگویان (۴۳/۸ درصد) نظر متوسطی درباره بدتر شدن وضعیت اقتصادی در آینده داشتند. ۱۵/۱ درصد اعلام کرده اند که احساس خیلی کمی می کنند که وضعیت اقتصادی در آینده بدتر شود. ۱۳ درصد خیلی زیاد احساس می کنند که وضعیت اقتصادی در آینده بدتر خواهد شد. بیشتر پاسخگویان (۳۷/۷ درصد) نظر خیلی زیادی در این باره داشته اند باید در انجام معاملات، ضمانت های لازم دریافت گردد. حدود یک سوم نمونه مورد مطالعه (۳۲/۴ درصد) اعلام کرده اند که به میزان زیادی با این موضوع موافقت کرده اند. همچنین، بیش از یک پنجم (۲۲/۵ درصد) نظر متوسطی در این باره داشتند. ۲/۲ درصد از پاسخگویان دریافت ضمانت های لازم در انجام معاملات را خیلی مهم نمی دانند.

نتایج استنباطی

جدول ۶. نتایج آزمون مقایسه میانگین میزان احساس امنیت اجتماعی و میزان نظام ارزشی با توجه متغیرهای مختلف

متغیر	مقوله	احساس اجتماعی			امنیت			ارزش های مادی			ارزش های فرامادی		
		میانگین	اندازه t	sig	میانگین	اندازه t	sig	میانگین	اندازه t	sig	میانگین	اندازه t	sig
جنسیت	زن	۸/۱۰	۰/۱۳۴	۰/۸۹۳	۳۸/۳۲	۱/۳۱۲	۰/۱۹۰	۳۷/۸۳	۰/۳۰۹	۰/۷۵۸			
	مرد	۸/۰۷			۳۸/۵۲			۳۷/۰۱					
وضعیت	مجرد	۸/۱۹	۰/۱۵۷	۰/۸۷۵	۳۷/۴۶	۰/۲۶۴	۰/۷۹۲	۳۵/۹۱	۰/۵۵۹	۰/۵۷۷			
	متاهل	۸/۰۸			۳۷/۵۷			۳۴/۷۴					

بر اساس جدول ۶، میانگین ارزش های مادی در بین مردان بالاتر است. این در حالی است که میانگین ارزش های فرامادی در بین زنان بالاتر است. با توجه به جدول ۶ می توان مشاهده کرد که میانگین گرایش به ارزش های مادی در بین افراد متأهل بالاتر از افراد مجرد است. در حالی که گرایش به ارزش های فرامادی در بین افراد مجرد بیشتر از افراد متأهل است. اما این تفاوت ها به لحاظ آماری معنادار نیستند.

همان گونه که در جدول ۷ مشاهده می شود، میانگین احساس امنیت اجتماعی در بین دانشجویان هنر و معماری و نیز دانشجویانی که در مقطع دکتری تحصیل می کنند بالاتر از دیگران است، اما این تفاوت به لحاظ آماری معنادار نیست. بر اساس یافته های جدول ۷، میانگین گرایش به ارزش های مادی در بین دانشجویان رشته ادبیات و دانشجویانی که در مقطع کارشناسی ارشد تحصیل می کنند بالاتر از دیگران است. در حالی که میانگین گرایش به ارزش های فرامادی در بین دانشجویان رشته علوم پایه و نیز دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد بالاتر از دیگران است، اما این تفاوت ها به لحاظ آماری معنادار نیستند.

جدول ۷. نتایج آزمون تحلیل واریانس احساس امنیت اجتماعی و نظام ارزشی دانشجویان بر حسب رشته تحصیلی،

مقطع تحصیلی و قومیت

متغیر	مقوله‌ها	احساس امنیت			ارزش‌های مادی			ارزش‌های فرامادی		
		میانگین	اندازه F	sig	میانگین	اندازه F	sig	میانگین	اندازه F	sig
رشته تحصیلی	ادبیات	۷/۸۲			۳۸/۷۵			۳۷/۰۷		
	اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی	۸/۳۹			۳۸/۰۷			۳۸/۵۳		
	علوم پایه	۸/۱۱			۳۶/۸۱			۳۹/۳۵		
	کشاورزی و منابع طبیعی	۸/۱۲			۳۷/۵۷			۳۸/۴۰		
	فنی و مهندسی	۸/۱۵			۳۶/۷۲			۳۸/۹۶		
	هنر و معماری	۸/۴۲			۳۶/۵۷			۳۶/۸۵		
مقطع تحصیلی	کارشناسی	۸/۰۷			۳۷/۴۶			۳۸/۲۵		
	کارشناسی ارشد	۸/۱۱			۳۷/۵۷			۳۹/۱۳		
	دکترا	۸/۲۵			۳۳/۶۲			۳۸/۲۵		
		۰/۷۶۵	۰/۶۱۷	۱/۶۸	۰/۱۱۲	۱/۲۷	۰/۲۶۳			
		۰/۳۲	۰/۹۶۸	۱/۹۶	۰/۱۴۱	۰/۵۳۵	۰/۵۸۶			

برای بررسی رابطه بین میزان احساس امنیت اجتماعی و نظام ارزشی با متغیرهای سن و پایگاه اقتصادی و اجتماعی از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است که نتایج آن در جدول ۸ آمده است.

جدول ۸. همبستگی سن و پایگاه اقتصادی اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی و نظام ارزشی

ردیف	متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵
۱	سن	۱				
۲	پایگاه اقتصادی-اجتماعی	-۰/۰۶۶	۱			
۳	احساس امنیت اجتماعی	۰/۰۰۳	*۰/۰۷۲	۱		
۴	ارزش‌های مادی	-۰/۰۰۸	-۰/۰۳۵	**۰/۳۵۸	۱	
۵	ارزش‌های فرامادی	۰/۰۵۶	۰/۱۱۲	**۰/۱۲۸	**۰/۲۶۴	۱

N=324 *P>۰,۰۵, **P>۰,۰۱

براساس اطلاعات جدول ۸، بین سن ورزش‌های مادی همبستگی معکوس وجود دارد؛ به این معنا که با افزایش سن، گرایش به ارزش‌های مادی کاهش می‌یابد، اما این همبستگی از نظر آماری معنادار نیست. این درحالی است که بین سن و گرایش به ارزش‌های فرامادی همبستگی مستقیم وجود دارد، هرچند این همبستگی هم از لحاظ آماری معنادار نیست. همچنین بین سن و احساس امنیت اجتماعی همبستگی ضعیف و مثبتی وجود دارد که از لحاظ آماری معنادار نیست.

براساس جدول ۸ بین پایگاه اقتصادی و اجتماعی دانشجویان و احساس امنیت اجتماعی آنان همبستگی مثبت و مستقیم وجود دارد؛ به این معنا که با افزایش پایگاه اقتصادی- اجتماعی دانشجویان، احساس امنیت اجتماعی نیز افزایش می‌یابد. به همین ترتیب، پایگاه اقتصادی- اجتماعی با ارزش‌های فرامادی همبستگی مثبتی نشان می‌دهد؛ به این معنا که با افزایش پایگاه اقتصادی- اجتماعی، گرایش به ارزش‌های فرامادی افزایش می‌یابد، اما این رابطه معنادار نیست. به نظر می‌رسد خانواده‌هایی که از منزلت و پایگاه اقتصادی- اجتماعی بالاتری در سطح جامعه برخوردارند، توانایی بیشتری در تأمین نیازهای اساسی و اولیه فرزندان خود دارند، بنابراین، کمتر جوانان صاحب ارزش‌های ماتریالیستی پرورش می‌دهند.

علاوه بر این، بین احساس امنیت اجتماعی و گرایش به ارزش‌های مادی همبستگی معکوس و معنادار وجود دارد؛ به این معنا که با افزایش احساس امنیت در بین جوانان، از میزان گرایش به ارزش‌های مادی کاسته می‌شود. این درحالی است که بین احساس امنیت اجتماعی و گرایش به ارزش‌های فرامادی همبستگی مستقیم و معناداری وجود دارد؛ به این معنا که با افزایش احساس امنیت اجتماعی، به همان نسبت، گرایش به ارزش‌های فرامادی در بین جوانان افزایش می‌یابد. در ادامه، برای بررسی میزان تأثیر هریک از متغیرها بر میزان احساس امنیت اجتماعی و نظام ارزشی جوانان از رگرسیون چندمتغیره به روش گام‌به‌گام به طور مجزا استفاده شده است که نتایج آن در جدول‌های ۹ و ۱۰ آمده است.

جدول ۹. نتایج رگرسیون چند متغیره به روش همزمان بین متغیرهای مستقل و احساس امنیت اجتماعی

متغیرهای مستقل	ضرایب خام (B)	Std. Error	ضریب استاندارد شده (Beta)	T	سطح معناداری	R	۲R	Adj ۲R
مقدار ثابت	۱۲/۹۵	۰/۶۸۰	-	۱۹/۰۵۲	۰/۰۰۰	۰/۳۳۸	۰/۱۱۴	۰/۱۱۲
ارزش‌های مادی	-۰/۱۲۷	۰/۰۱۸	-۰/۳۳۸	-۷/۰۹۹	۰/۰۰۰			
آزمون تحلیل واریانس (آزمون اف) F=۲۱/۱۱								

تحلیل رگرسیون چندمتغیره میزان احساس امنیت اجتماعی جوانان براساس متغیرهای وارد شده به مدل، نشان داد یک متغیر مستقل، یعنی ارزش‌های مادی، در مدل رگرسیونی باقی مانده که ضریب همبستگی چندگانه آن با میزان احساس امنیت اجتماعی برابر با ۰/۳۳۸ و ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰/۱۱۲ به دست آمده است. این ضریب مبین آن است که با استفاده از واریانس ترکیب خطی متغیرهای مستقل موجود در معادله رگرسیونی، می‌توان ۱۱/۲ درصد از واریانس احساس امنیت اجتماعی را توضیح داد. مابقی تغییرات متغیر احساس امنیت اجتماعی به علت پیچیدگی و چندبعدی بودن متغیر وابسته ناشی از تأثیر عوامل دیگری است که در اینجا بررسی نشده‌اند. همچنین، مدل رگرسیونی تبیین شده نیز طبق آزمون تحلیل واریانس انجام شده خطی و معنادار است، زیرا مقدار آزمون اف برای تعیین معناداری اثر متغیرهای مستقل بر سطح احساس امنیت اجتماعی برابر با ۲۱/۱۱ با سطح معناداری $P=۰/۰۰۰$ است.

جدول ۱۰. نتایج رگرسیون چندمتغیره به روش همزمان بین متغیرهای مستقل و ارزش‌های مادی

متغیرهای مستقل	ضرایب خام (B)	Std. Error	ضریب استاندارد شده (Beta)	T	سطح معناداری	R	²R	Adj²R
مقدار ثابت	۴۵/۷۷	۱/۱۴	-		۴۰/۱۳۰			
احساس امنیت اجتماعی	-۰/۸۹۳	۰/۱۲۶	-۰/۳۳۶		-۷/۰۹۶	۰/۳۵۵	۰/۱۲۷	۰/۱۲۶
رشته تحصیلی	-۰/۲۰۶	۰/۰۹۰	-۰/۱۰۹		-۲/۲۹۵			
آزمون تحلیل واریانس F=۲۸/۱۱								

تحلیل رگرسیونی میزان ارزش‌های مادی جوانان نیز نشان داد دو متغیر مستقل در مدل باقی ماندند که ضریب همبستگی چندگانه آنها با میزان ارزش‌های مادیرابر با ۰/۳۳۵ و ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰/۱۲۶ به دست آمده است. این ضریب مبین آن است که با استفاده از واریانس ترکیب خطی متغیرهای مستقل موجود در معادله رگرسیونی، می‌توان ۱۲/۶ درصد از واریانس ارزش‌های مادیرا توضیح داد. مابقی تغییرات متغیر ارزش‌های مادی به علت پیچیدگی و چندبعدی بودن متغیر وابسته ناشی از تأثیر عوامل دیگری است که در اینجا بررسی نشده‌اند. مدل رگرسیونی تبیین شده نیز طبق آزمون تحلیل واریانس انجام شده خطی و معنادار است، زیرا مقدار آزمون F برای تعیین معناداری اثر متغیرهای مستقل بر سطح ارزش‌های مادی برابر با ۲۸/۱۱ با سطح معناداری صفر است. در مجموع، با توجه به ضرایب بتاهای استاندارد شده ملاحظه می‌شود که به ترتیب متغیر احساس امنیت اجتماعی با مقدار $b = -0/336$ ، و متغیر رشته تحصیلی با مقدار $b = -0/109$ بیشترین تأثیر را در تبیین تغییرات متغیر ارزش‌های مادی داشته‌اند.

جدول ۱۱. نتایج رگرسیون چندمتغیره به روش همزمان بین متغیرهای مستقل و ارزش‌های فرامادی

متغیرهای مستقل	ضرایب خام (B)	Std. Error	ضریب استاندارد شده (Beta)	T	سطح معناداری	R	²R	Adj²R
مقدار ثابت	۳۴/۵۴۶	۱/۱۸	-		۲۹/۲۶			
احساس امنیت اجتماعی	۰/۴۶۱	۰/۱۴۰	۰/۱۶۵		۳/۳۰۰	۰/۱۶۵	۰/۰۲۷	۰/۰۲۵
آزمون تحلیل واریانس F=۱۰/۸۹								

تحلیل رگرسیونی میزان ارزش‌های فرامادی جوانان نشان داد یک متغیر مستقل، یعنی متغیر احساس امنیت اجتماعی، در مدل باقی مانده است که ضریب همبستگی چندگانه آن با میزان ارزش‌های فرامادی برابر با ۰/۱۶۵ و ضریب تعیین تعدیل‌شده اشبرابر با ۰/۰۲۵ به دست آمده است. این ضریب مبین آن است که با استفاده از واریانس ترکیب خطی متغیرهای مستقل موجود در معادله رگرسیونی، می‌توان ۲/۵ درصد از واریانس ارزش‌های فرامادی را توضیح داد. مابقی تغییرات متغیر ارزش‌های فرامادی به علت پیچیدگی و چندبعدی بودن متغیر وابسته ناشی از تأثیر عوامل دیگری است که در اینجا بررسی نشده‌اند. مدل رگرسیونی تبیین شده نیز طبق آزمون تحلیل واریانس انجام شده خطی و معنادار است، زیرا مقدار آزمون F برای تعیین معناداری اثر متغیرهای مستقل بر سطح ارزش‌های فرامادی برابر با ۱۰/۸۹ با سطح معناداری صفر است.

بحث و نتیجه‌گیری

ارزش‌ها به مثابه ستاره‌های راهنمای کنش‌های انسان عمل می‌کنند. بر این اساس، اولویت ارزشی بر ارزش متمایز دیگر به معنی آمادگی اقدام برای کنشی متمایز با دیگری در زمان بعدی است. یکی از ویژگی‌های ارزش‌ها، خصوصیت سلسله‌مراتبی آنهاست؛ یعنی برخی ارزش‌ها بر ارزش‌های دیگر رجحان دارند و سلسله ارزش‌ها بر پایه اهمیت نسبی آنها از دیدگاه اشخاص یا گروه‌ها ترتیب یافته‌اند. منظور از نظام ارزشی عوامل و عناصری است که اکثر افراد جامعه برای آنها اهمیت و اعتبار قائل‌اند و می‌توانند نیازهای مادی و معنوی آنان را برآورده کنند. از دیدگاه برخی صاحب‌نظران، این نظام ارزشی، به ارزش‌های اولیه یا مادی (مربوط به نیازهای زیستی افراد) و دیگری ارزش‌های ثانویه یا فرامادی (دربردارنده ارزش‌های اجتماعی و اخلاقی) دسته‌بندی می‌شود؛ به گونه‌ای که نظام کلی ارزش‌ها از هردو نوع متأثر است. در این میان، اولویت ارزشی جوانان از عوامل متعدد و مختلف تأثیر می‌گیرد که این موضوع بر رفتارها و کنش‌های اجتماعی افراد تأثیر می‌گذارد. درحقیقت ارزش‌ها بنیان نظام فرهنگی محسوب می‌شوند و نگرش‌ها و رفتار افراد را تعیین می‌کنند. یکی از نیازهای اولیه و مهم، امنیت اجتماعی است که ضمن اینکه از سطوح دیگر نیازهای مادی متأثر است، بر سطوح دیگر نظام ارزشی جوانان اثر می‌گذارد. بنابراین، پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه متقابل احساس امنیت اجتماعی و نظام ارزشی ۳۲۴ نفر از دانشجویان دانشگاه یزد انجام شده است که به شیوه نمونه‌گیری طبقه‌ای انتخاب شده بودند. برای گردآوری داده‌های این پژوهش نیز از پرسش‌نامه محقق‌ساخته استفاده شده است.

نتایج پژوهش نشان داد میزان احساس امنیت اجتماعی دانشجویان با میانگین ۳۱/۸۱ از حد متوسط کمتر و میزان ارزش‌های مادی و فرامادی نیز به ترتیب با میانگین ۳۷/۴۸ و ۳۷/۸۰ از حد متوسط پایین‌تر است. این یافته مبین اولویت ارزش‌های مادی در بین جوانان است و تفاوت به لحاظ آماری در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار است. این نتیجه با نتایج پژوهش حاجیلری (۱۳۷۸) مبنی بر روند تغییر ارزش‌ها در مطبوعات از سال ۱۳۶۰ تا ۱۳۷۵ از فرامادی به مادی هم‌خوان است. همچنین با یافته‌های پژوهش بقایی سرابی (۱۳۸۹) مبنی بر غلبه ارزش‌های سنتی در بین جوانان تهرانی، و با یافته‌های خالقی‌فر (۱۳۸۱)، گودرزی (۱۳۸۳)، ریکمن و هاستون (۲۰۰۳) و نیز نتایج حقیقتیان (۱۳۹۲) در زمینه احساس امنیت اجتماعی هم‌خوان است. نتایج ضرایب همبستگی بین متغیرهای اصلی تحقیق نشان داد که بین احساس امنیت اجتماعی و ارزش‌های مادی رابطه همبستگی معکوس و معناداری وجود دارد؛ یعنی هرچه نیازهای مادی افراد بیشتر برآورده شود و گرایش آنها به نظام ارزشی مادی کمتر احساس شود، احساس امنیت اجتماعی افزایش می‌یابد. این درحالی است که نتایج همبستگی متغیرهای اصلی نشان داد که بین احساس امنیت اجتماعی و ارزش‌های فرامادی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد؛ یعنی هرچه احساس امنیت در فرد بیشتر باشد، گرایش او به نظام ارزشی فرامادی بیشتر می‌شود و برعکس. این یافته با نظریه‌های اینگلهارت و مازلو هم‌سو است و با یافته‌های پژوهش آزاد مرزآبادی (۱۳۸۷) مبنی بر اهمیت ارزش‌ها در رفع نیازهای اساسی نوجوانان نیز هم‌خوانی

دارد. یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های خالقی‌فر (۱۳۸۱) و گودرزی (۱۳۸۳) مبنی بر رابطه احساس امنیت اجتماعی با اولویت ارزشی جوانان نیز هم‌سو است.

نتایج معادله رگرسیونی در میان کل پاسخگویان نشان داد که در مجموع متغیر ارزش‌های مادی توانسته است ۱۱/۲ درصد از تغییرات احساس امنیت اجتماعی را توضیح دهد. به همین ترتیب، تبیین رگرسیونی ارزش‌های مادی نشان می‌دهد به ترتیب دو متغیر احساس امنیت اجتماعی و رشته تحصیلی ۱۲/۶ درصد از تغییرات ارزش‌های مادی جوانان را توضیح می‌دهند، که در این میان، متغیر احساس امنیت اجتماعی با $b=0/۳۳۶$ بیشترین سهم را در تبیین این تغییرات داشته است. به علاوه، نتایج معادله رگرسیونی ارزش‌های فرامادی نیز نشان می‌دهد که در مجموع متغیر احساس امنیت اجتماعی ۲/۵ درصد از تغییرات ارزش‌های فرامادی را توضیح می‌دهد.

همان‌طور که در بخش یافته‌های تحقیق آمد، پاسخگویان در این تحقیق ارزش‌های مادی را نسبت به ارزش‌های فرامادی در اولویت قرار می‌دهند که با توجه به فرضیه کم‌یابی اینگلهارت مبنی بر اینکه اولویت‌های فرد با تازتاب محیط اقتصادی-اجتماعی اوست و با توجه به نظریه سلسله‌مراتبی مازلو مبنی بر اینکه شخص ابتدا درصدد رفع نیازهای اولیه (زیستی، فیزیوژیک، ایمنی) است، و اینکه هرچه نیازهای اولیه کمتر برآورده شود، فرد مادی‌گراتر است، نتیجه می‌گیریم از آنجاکه نیازهای اولیه در زندگی بدیهی شمرده نشده است، افراد دارای ارزش‌های مادی هستند. بنابراین، توجه مسئولان به برآوردن نیازهای مادی و مشروع جوانان به طور دقیق و صحیح اجتناب‌ناپذیر است، به طوری که می‌تواند به ارتقای سطح امنیت اجتماعی در جامعه منتهی شود و توجه جوانان به ارزش‌های فرامادی (ارزش‌های اجتماعی و اخلاقی) را به دنبال بیاورد؛ چراکه جهت‌گیری ارزشی جوانان در سال‌های اولیه شکل‌گیری شخصیتشان تحت تأثیر نیازهای اولیه زندگی است.

در تبیین دیگر، بنابر نظر اینگلهارت، هرچه جامعه سنتی‌تر باشد، ارزش‌های اجتماعی مذهبی-سنتی جایگاه والایی نسبت به ارزش‌های دیگر خواهد داشت؛ تا جایی که فقدان هم‌نوایی با ارزش‌های مزبور، فشار هنجاری و اجتماعی ایجاد خواهد کرد. با گذار و حرکت جوامع از سنتی به مدرن (همان‌طور که دورکیم نیز در نظریه خود با مبحث وجدان جمعی و همبستگی مکانیکی و ارگانیکی و نظام ارزشی هریک از آنها اشاره کرده است) ارزش‌های اجتماعی-سنتی جای خود را به انگیزه پیشرفت خواهد داد؛ چراکه در دوره مدرن، همچنان که نظریه مدرنیزاسیون مطرح می‌کند، شکوفایی، رفاه و امنیت اقتصادی و جانی جایگزین دوره ماقبل مدرن (سنتی) می‌شود و چون این ارزش‌ها به‌منزله ارزش غالب فردی در جامعه، قدرت و قوت می‌گیرند، جامعه به جایی می‌رسد که در آن افراد از نظر اقتصادی و مادی به رونق و شکوفایی دست می‌یابند و مطابق با نظریه نیازهای مازلو، دیگر از لحاظ فیزیولوژیک احساس نیاز نمی‌کنند. در این مرحله است که جامعه گذار خود را از مدرن به پست‌مدرن آغاز می‌کند و ارزش‌های فرامادی را به جای انگیزه پیشرفت می‌نشانند. بدین ترتیب، به تدریج هنجارها و ارزش‌های جامعه از سنتی به مدرن و از مدرن به پست‌مدرن تغییر خواهد کرد (خالقی‌فر، ۱۳۸۱).

تبیینی مبنی بر سلسله‌مراتب نیازهای مازلو معتقد است امنیت اجتماعی جزء نیازهای مربوط به ایمنی به شمار می‌رود و از بعد دیگر، به لحاظ مطلوب بودن امنیت اجتماعی و اینکه جزء نیازهای اساسی و بنیادین فرد و اجتماع به شمار می‌رود، خود می‌تواند ارزشی اساسی و مهم تلقی شود؛ به این معنا که امنیت اجتماعی فی‌نفسه در منظومه ارزش‌ها قرار دارد و از این حیث حائز اهمیت است. از طرف دیگر، به لحاظ نقش تعیین‌کننده ارزش‌ها در شکل‌گیری باورها، کنش‌ها، نمادها، فرهنگ، هویت فردی و اجتماعی و به‌ویژه در زمینه هویت، می‌توانستنتاج کرد که امنیت اجتماعی تا حدود زیادی بر شالوده ارزش‌ها و منظومه ارزشی موثق اجتماع بنا شده است و بحران و اختلال در هویت و تکوین بحران هویت، زمینه‌ساز بحران در امنیت اجتماعی و به‌مخاطره افتادن و زوال آن می‌شود.

به تعبیر آنتونی گیدنز، امنیت اجتماعی، امنیت هستی‌شناختی و امنیت وجودی است و به‌مخاطره‌افتادن آن آسیب‌پذیری امنیت وجودی و هستی‌شناختی را به دنبال دارد. ارزش‌ها به‌واسطه نقش و کارویژه‌های تعیین‌کننده‌شان در تکوین هویت وجودی و معنا و مفهوم‌یابی هستی‌انسان، افراد و گروه‌های اجتماعی و جامعه، سلول‌های تنفسی و حیاتی امنیت اجتماعی تلقی می‌شوند. شاید این نکته حائز اهمیت باشد که نقطه‌های آغازین تغییرات اجتماعی از تغییر در ارزش‌ها، باورها و اعتقادات شروع می‌شود و رفته‌رفته در بخش‌های دیگری در قالب رفتارها و کنش‌ها ظهور و تجلی پیدا می‌کند. به عبارتی، تحول و تغییر در ارزش‌ها زمینه‌ساز پیدایش بحران هویت و تغییر در هویت زمینه‌ساز آسیب‌پذیری امنیت اجتماعی می‌گردد؛ امنیتی که اختلال در آن می‌تواند هستی و کیان اجتماع را به مخاطره اندازد. از آنجاکه یکی از کارویژه‌های بنیادین امنیت اجتماعی، مراقبت از ارزش‌ها و به‌ویژه ارزش‌های بومی و هستی‌شناختی جامعه است، امنیت اجتماعی و ارزش‌ها در ارتباطی عمیق با یکدیگر قرار دارند و این تأثیرگذاری و تأثیرپذیری متقابل میان امنیت اجتماعی و ارزش‌ها، زمینه برقراری نوعی تعادل و تعامل کنشی در سطح جامعه را فراهم می‌کند (ترابی و گودرزی، ۱۳۸۳).

الف فارسی

- ۱- آزادارمکی، تقی (۱۳۸۳) «طبیعت نظام ارزشی جامعه‌ایرانی: مادی، فرامادی یا تلفیقی»، نامه پژوهش فرهنگی، سال هشتم، دوره جدید، شماره ۱۰، ۱-۱۴.
- ۲- آزادارمکی، تقی و حسن خادمی (۱۳۸۲) «ترجیحات ارزشی دانش آموزان تهرانی»، نامه پژوهش فرهنگی، سال هشتم، شماره ۸: ۳-۲۸.
- ۳- آزادارمکی، تقی و بهمن مسقطیان (۱۳۸۰) «تغییرات فرهنگی در استان مازندران (آزمون تجربی نظریه اینگلهارت)»، پژوهشنامه علوم انسانی و اجتماعی، دوره اول، شماره ۳: ۱۳-۴۰.
- ۴- بقایی سرابی، علی (۱۳۸۹) «تحلیل شبکه‌ای ساختار نظام اولویتهای ارزش‌های جوانان شهر تهران»، فصلنامه پژوهش اجتماعی، دوره سوم، شماره ۱۰۹: ۶-۱۳۸.
- ۵- آزاد مرز آبادی، اسفندیار (۱۳۸۷) «بررسی رابطه نظام ارزشی خانواده با ارزش‌های نوجوانان»، مجله علوم رفتاری، شماره ۲: ۱۱۷-۱۲۶.
- ۶- ترابی، یوسف و آیت‌گودرزی (۱۳۸۳) «ارزش‌ها و امنیت اجتماعی»، فصلنامه دانش/انتظامی، شماره ۳۱: ۲۱-۴۶.
- ۷- تیموری، کاوه (۱۳۷۹) «نظام ارزش‌های نوجوانان شهر تهران»، فرهنگ عمومی، شماره ۱۸-۱۹: ۴۶-۶۴.
- ۸- حسینی، سیدعباس (۱۳۹۰) «نقش اینترنت در تغییر ارزش‌های دینی»، دین و رسانه، شماره ۴: ۱۱۴-۱۳۱.
- ۹- حاجیلری، علی (۱۳۷۷) بررسی تطبیقی تغییر ارزش‌های اجتماعی در مطبوعات سال‌های ۱۳۶۰ و ۱۳۶۵، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی.
- ۱۰- حقیقتیان، منصور (۱۳۹۲) «احساس امنیت زنان و برخی از عوامل اجتماعی مؤثر بر آن (مورد مطالعه: زنان شهر اصفهان)»، فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی شهری، دوره ۴، شماره ۱۰: ۱-۱۳.
- ۱۱- خالقی فر، مجید (۱۳۸۱) «بررسی ارزش‌های مادی و فرامادی جوانان تحصیل‌کرده ایرانی، عوامل مؤثر بر آن و رابطه آن با برخی از نشانگان فرهنگی»، پژوهشنامه فرهنگی، دوره جدید، شماره ۱۳: ۱۰۷-۱۵۸.
- ۱۲- دریاپور، زهرا (۱۳۸۲) «بررسی ساختار ارزشی و اولویتهای ارزشی شهروندان تهرانی»، فصلنامه فرهنگ عمومی، شماره ۹-۳۷: ۹-۱۹.
- ۱۳- رسولی، رضا و علی صالحی (۱۳۹۰) «بررسی و تبیین عوامل مؤثر بر امنیت اجتماعی جوانان»، فصلنامه دانش‌انتظامی، دوره ۱۲، شماره ۱۲: ۱۶۵-۲۰۱.
- ۱۴- شولتس، دوآن (۱۳۶۲) روان‌شناسی کمال، ترجمه گیتی خوشدل، تهران: نشر نو.
- ۱۵- طالبی، ابوتراب (۱۳۸۸) «عوامل مؤثر بر اعتماد سیاسی: پیمایشی میان دانشجویان دانشگاه صنعتی شریف»، پژوهشنامه علوم سیاسی، دوره سوم، شماره ۱۷۹: ۴-۲۰۸.
- ۱۶- میرفردی، اصغر، سیروس احمدی و زهره رفیعی بلداجی (۱۳۹۰) «بررسی اولویتهای ارزشی معلمان و ارتباط آن با برخی عوامل اقتصادی و اجتماعی (مورد مطالعه: معلمان شهرستان بروجن)»، مجله مطالعات اجتماعی، دوره پنجم، شماره ۳: ۱۴۷-۱۶۸.
- ۱۷- نبوی، عبدالحسین، علی حسین حسین‌زاده و هاجر حسینی (۱۳۸۸) «بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی»، مجله جامعه‌شناسی کاربردی دانشگاه اصفهان، سال بیست‌ویکم، شماره ۴: ۷۳-۹۶.
- ۱۸- یوسفی، نریمان (۱۳۸۳) شکاف بین نسل‌ها، تهران: پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی جهاد دانشگاهی.

ب غیرفارسی

- 19-Faisal Hasan, Md & Md. Aktaruzzaman & Che Kum Clement (2011)"Job satisfaction among teachers of technical training centers (T.T.Cs.) in Bangladesh", *Academic Research International*, PP: 375-382.
- 20- Inglehart, Ronald (1997) *Modernization and Post-Modernization: Cultural, Economic and Political Chang in 43 Societies*, Princeton: Princeton University Press.
- 21-Inglehart, Ronald (1980) "Connections between Socioeconomic Conditions and Individual Value Priorities", *Kolner-Zeitschrift-fur-Soziologie-und- Sozialpsychologie*, 32: 44-153.
- 22-Inglehart, Ronald (2000) "Globalization and Postmodern Values", *the Washington Quarterly*, 23: 215-28.
- 23-Myyry, Liisa & Klaus Helkama (2001) "University Students' Value Priorities and Emotional Empathy", *Educational Psychology*, Vol. 21, No. 1, PP: 25-40.
- 24- RM, Rychman & Houston DM (2003)" Value Priorities in American and British University Students", *The Journal of Social Psychology*, 143(1): 127-138.
- 25- Shalom H, Schwartz (1992)"Advances in values theory", in M. Zanna (Ed.) *Advances in Experimental Social Psychology*, Vol.25: pp.1-56.
- 26- Shalom H, Schwartz (1994) *Toward Explanations of National Differences in Value Priorities*, XXIV Congress of Interamerican Society of Psychology.
- .